

Hittrich Ödön: Látásbeli (vizuális) módszertani problémák. A der-die-das tanítása rajzok segítségével. (Vajthó László: »A tanítás problémái« c. sorozatban a 23. szám). Budapest, 1941. 8-r., 19 lap.

A német nyelv tanulásánál a magyar ember számára a legnagyobb nehézséget a német határozott névelőnek, a der-die-das-nak a használata jelenti. Hittrich Ödön igen eredeti módszerrel dolgozott ki ennek a nehézségnek a leküzdésére. Ismert tény, hogy az emberek legnagyobb része a vizuális típushoz tartozik. Erre épít a szerző, amikor rajzokkal szemlélteti a der-die-das-t olyanképen, hogy a főnév rajzába belekombinálja az *r* (der), *e* (die) vagy *s* (das) betűt, amelyekkel általában a névelőket jelölni szoktuk. — Ebben a kis füzetben módszerének a lényegét röviden ismerteti, fejtegetéseit példákkal illusztrálja oly módon, hogy 15 rajzban 30 főnév képét ábrázolja. Módszere igazolására különböző iskolákban kísérleteket is végzett meglepően jó eredmények, úgyhogy elgondolásának helyességét bebizonyítottnak tekinti.

A kísérlet mindenestre igen érdekes, bár az ebben a kis füzetben olvasottak alapján bizonyos pontoknál kételyek merülhetnek fel a pedagógus lelkében.

A főnevek rajzába például rendszerint nem lehet szervesen beilleszteni a névelő jellemző betűjét és így a névelő megtanulása mégsem a kép segítségével fog történni, mert a tanuló megint csak tisztán az emlékező-tehetségére lesz utalva. A szekrénynél például a szekrényajtó közepére egy nagy *R* betű van rajzolva (der Schrank), a polcokon *S* alakú kivágás van (das Fach), de a tanuló sohasem lát az életben *R* betűt a szekrényajtón, vagy *S* alakú kivágást a polcokon.

Az elvont főnevek ábrázolásánál olyan bonyolult művelődéstörténeti, régiség-tani, stb. magyarázatokkal kíséri a szerző a szemléltető képet, hogy önkénytelenül is fölmerül az a gondolat, nem egyszerűbb-e a főnevet névelővel együtt a szótárból megtanulni? egy példát hozok csak fel: *der Verdacht* = a gyanu. A fogalom szemléltetésére a következő rajz szolgál. Egy kopasz férfifejre egy *R* betű van írva, a szemek felfelé néznek, a homlok ráncolva van. A rajzhoz ezt a magyarázatot kell tudni: »Gyanu görögül hypopszia; a rómaiaknak ez érzélem jelölésére nem volt latin szavuk, ezért tehát a görög szót lefordították latinra: *hypo* jelentése — *alatt, alá*, latinul *sub*, az *opsia* = nézés szóalaknak megfelel a latin *spicio*. Így lett a hypopsiá-ból *suspicio* s mindkét szó tulajdonképpen alánézést jelent. A gyanakvó ember aggódva néz az alá, ami bajjal fenyegeti.« A tanulónak tehát két görög, két latin szót kell megtanulnia, hogy a képet megértse, amelynek alapján neki a német szó névelőjét meg kell jegyeznie. — Ugyanígy bonyolult, nehézkes és erőltetett a *das Verhängnis*, *das Schicksal*, *die Moral* szó ábrázolása és az ábrázolás magyarázata.

A módszer helyességének igazolására szolgáló kísérleteknél is hiba csúszott be a számításba. A tanulók egy papirosra névelő nélkül '38 német szót kaptak. Ezek elé oda kellett írni a névelőt. A papiroslapokat beszédték. Ezután felrajzolta a tanár az ábrákat a táblára, elmondták a

táblára rajzolt szavakat névelővel együtt, majd a táblát letörülték és íme a találatok száma ugrásszerűen emelkedett. Ez természetes azonban, hiszen az első esetben a tanulóknak segítség nélkül kellett eltalálni a névelőket, a másodikban pedig hallották és látták, mielőtt munkához fogtak volna. Lehetőséges tehát, hogy az eredmény hasonlóan jó lett volna, ha az első esetben is a táblára írja a tanár a szavakat (természetesen rajz nélkül) elolvastatja, letörli és azután látnak a dologhoz a tanulók. A feltételek a két próbánál nem voltak egyenlők, úgyhogy a kísérlet tulajdonképpen nem bizonyít semmit.

Mindezek ellenére meg kell állapítani, hogy bizonyos keretek között ez a szótanulási módszer igen eredményes lehet, ha az úttörés nehézségeim túljutva, kicsiszolva kerül a pedagógia műhelyébe.

Kardeván Jenő.

Klempa Károly: A keszthelyi Festetics-féle zeneiskola. Különlenyomat a dunántúli Helikonból. Győr, 1938., 8-r., 17 lap.

Érdekes és mindenképpen figyelemreméltó jelenség, hogyan fordul az általános érdeklődés napjainkban azok felé a magyar főurak felé, akik az 1700-as évek végén és az 1800-as években időt, fáradságot s különösen pénzt nem kímélve, dícséretes buzgósággal próbálták a kulturális téren eléggé elhanyagolt magyar ugart feltörni, szántani, s tőlük telhetőleg termékeny magvakkal bevetni. Csak három nevet hadd említsek meg: gróf Széchenyi Istvánt, gróf Festetics Györgyöt és a testőríró Bessenyei Györgyöt. Mind a hárman a katonai pályáról léptek a nemzetnevelésnek göröngyös útjára. Mind a hárman más-más irányban igyekeztek szolgálni a magyar kultúrát. Széchenyi a mindent átfogó, nagy nemzeti és politikai eszme harcosa volt, Bessenyei György irodalmi téren törte az ugart, míg Festetics György többek között a zenekultúra terjesztése és intenzív művelése terén szerzett elévülhetetlen érdemeket. Hiszen főuraink palotái gyakran kitérültek máshol és másnál is a zeneművészet befogadására, gondoljunk csak az Eszterházyak és Haydn szoros kapcsolatára, de csak kevesen tudják, hogy gróf Festetics György a keszthelyi Georgikon megalapítója, egyúttal talán az első, jól megszervezett magyar zeneiskola megalapítója is volt. Kultúrpolitikai szempontból talán még jelentősebb ez a tény, mint az, hogy Haydn néhány nyarat Kismartonban töltött. Jelentősebb pedig azért, mert ez a »Keszthelyi Muzsika-Oskola« magyar alapítású, a magyar zenéért küzdő iskola volt, melynek célja az volt, hogy magyar muzsikuskardát neveljen az idegen bécsi és cseh muzsikusokkal szemben. Klempa Károly ennek a keszthelyi Festetics-féle zeneiskolának történetét, életét, tanrendjét és tanárait ismerteti pontos és hűséges levéltári kutatások alapján. Megismerjük, a hercegi könyvtárban a szerző által felfedezett tervezetből, melyet Stadler Antal, a bécsi udvari színház zenésze terjesztett Festetics elé, — a zeneiskola tanrendjét és szervezetét. E szerint Festetics a zeneiskolát a Georgikon kiegészítő ágának tekintette, s Stadler javaslata alapján öt osztályra osztja. A növendékek az első évben éneket, a másodikban zongorát tanulnak, a